

Mediteran kakav bi trebao biti - učesnici projekta "Baština – pokretač razvoja" posjetili Provansu

Studijsko putovanje / južna Francuska / Provansa 10.-15. rujna 2013.

U okviru projekta „Baština- pokretač razvoja“, koji se provodi kroz IPA program prekogranične suradnje Crne Gore i Hrvatske, financiran od strane Delegacije Europske unije, 31 predstavnik partnera i suradnika na projektu boravio je u periodu od 10. do 15. rujna 2013. godine na studijskom putovanju kroz Provansu, dio regije Alpes-Provence-Cote d'Azur na jugu Francuske.

Funkcionalni lider projekta, čija je realizacija započela u ožujku ove godine, je Općina Tivat, dok je vodeći lider sa hrvatske strane Zavod za prostorno uređenje Dubrovačko-neretvanske županije. Sa crnogorske strane, partneri na projektu su i Expeditio, centar za održivi prostorni razvoj iz Kotora, te Kulturno-zavičajno udruženje Napredak Gornja Lastva, dok su sa hrvatske strane to Regionalna razvoja agencija Dubrovačko-neretvanske županije - DUNEA i ECOVAST- hrvatska sekcija Evropskog vijeća za sela i male gradove. Na putovanju su bili i predstavnici suradnika na projektu.

U kontekstu ciljeva projekta, a to su adekvatan tretman i valorizacija prirodnog i kulturnog naslijeđa u Boki i širem području Dubrovnika, studijska posjeta Provansi imala je za cilj da se učesnici upoznaju sa dobrim iskustvima svojih domaćina. Provansa je izabrana kao podneblje prirodno i kulturno veoma slično našem. Kroz četiri veoma aktivna dana, sa gustim rasporedom obilazaka, predavanja i susreta, učesnici su imali priliku sagledati na terenu primjer Provanse kroz nekoliko segmenata, kada je upravljanje prostorom u pitanju.

Posjeta regionalnom parku Calanques, odnosno skupini otočića Frioul u okviru parka, bila je prilika saznati kako se štiti i upravlja prirodnim i kulturnim vrijednostima. Dijelom ovog područja upravlja Conservatoire du Littoral (Obalni konzervatorijum), što je pandan našem Javno poduzeću za upravljanje morskim dobrom, ali sa značajno drugačijom politikom i ciljevima. Kako je objasnio Fabris Bernar, koji je u ovom državnom poduzeću zadužen za europsku i međunarodnu suradnju, zadatak Konzervatorijuma je da upravlja obalnim područjem u vlasništvu države s ciljem da zaštiti njegove prirodne karakteristike, kao i da od privatnih vlasnika otkupljuje prostor uz obalu sa istim ciljem.

Tako je bilo i u dijelu solila Giraud na ušću Rhone, gdje je Konzervatorijum otkupio solane koje više nisu u funkciji i dao ih na upravljanje regionalnom parku Camargue.

Ovaj je predio značajno stanište crvenih flamingosa, ali i brojnih drugih biljnih i životinjskih vrsta.

Na farmi La Beligue, Stefan Arnasan i David Lazin upoznali su goste sa programima Life+ i Life Mc-Salt, kao i značajem mreže prirodnih staništa „Natura 2000“.

Inače, ova farma poznata je po uzgoju bijelih konja iz Camargue, ali prije svega bikova Camargue, gdje se oni već preko dvije stotine godina uzgajaju sa koridu.

U svim razgovorima, kako sa predstavnicima grada Marseille-a, u čijem se obuhvatu nalaze otoci arhipelaga Frioul, tako i institucija o kojima je bilo riječi, primjećuje se da je suradnja lokalnih, regionalnih i nacionalnih vlasti sa organizacijama civilnog društva na izuzetno visokom nivou i da na svim instancama postoji iskrena želja i zalaganje da se zaštite prirodna dobra. Isto tako, prepoznato je da adekvatna zaštita i upravljanje donose i ekonomsku dobit, jer broj turista koji godišnje, zbog njihove posebnosti, obiđu ove prostore, prelazi brojku od milion.

Kao najbolji primjer kvalitetnog upravljanja graditeljskim nasljeđem poslužio je grad Arles, čija je povijesna jezgra pod zaštitom kao mjesto UNESCO-ve svjetske kulturne baštine. Čitava lokalna ekonomija vrti se oko ove činjenice, a preko 30% budžeta pristiže od njenog korištenja. Po riječima Bouzida Sabega, direktora Službe za baštinu grada Arlesa, a ujedno i podpredsjednika ICOMOS-a Francuske, na svaki euro uloženi u zaštitu baštine, u gradsku kasu slije se osam eura. Arles je mjesto stalnog boravka mnogih poznatih umjetnika današnjice, a dio svog života u ovom izuzetnom gradu proveo je i jedan od najpoznatijih slikara impresionizma, Vincent Van Gogh.

Primjer izuzetnog upravljanja, kada je graditeljsko naslijeđe u pitanju, je i grad Baux-de-Provence, smješten na visokom stijeni u okviru parka prirode Alpilles. U ovaj gradić, koji broji 420 stanovnika, godišnje se slije preko 1,5 miliona posjetioca.

S obzirom da je u pilot područjima projekta „Baština - pokretač razvoja“, Boki Kotorskoj i širem području Dubrovnika, trenutno aktualno pitanje izgradnje golf igrališta, gradonačelnik Baux-a, gospodin Michel Fenard, zamoljen je da predstavi njihov projekt golf igrališta, čija je realizacija u pripremi. Zanimljivo je da u njihovom slučaju nije investitor taj koji je došao sa idejom da u podnožju grada na vrhu stijene, koji je razvijeno poljoprivredno područje, sagradi golf teren, nego je upravo grad tražio partnera za takav projekt.

Međutim, izgradnja golf igrališta ni na koji način neće narušiti pejzaž ni njegovu namjenu, već će se maksimalno integrirati - intervencija u prostoru

biće minimalna, trase terena pratit će linije oranica i sačuvat će se maksimalno postojeća vegetacija.

Jedan od osnovnih principa na kojem su inzistirali, kako općina tako i sve nadležne državne institucije, bila je „zaštita pogleda“ tj. vizura tog izuzetnog pejzaža, zbog kojeg veliki broj posjetilaca i dolazi u Baux. Što se smještajnih kapaciteta tiče, igralište neće dovesti do povećanja izgrađenosti prostora - neće nići ni jedan novi objekt! Postojeći objekti, koji su kulturno dobro, biće prenamijenjeni za tu funkciju.

Francuska ima asocijaciju Grand Sites, koja je nacionalni pandan UNECSO-u. Država je prepoznala značaj zaštite posebnosti određenih područja, bogatih prirodnim i kulturnim znamenitostima i njima se upravlja na specifičan način - suradnjom države, kao glavnog upravljača, regija u kojima su Grand Sites smještene, kao i upravama samih lokacija. Svaka intervencija na ovim lokacijama detaljno se promišlja na svim instancama.

Jedan od Grad Sites je i Grand Site Sainte-Victoire, u okolini grada Aix-en-Provence, čiji je direktor, Filip Maigne, predstavio način koordinacije javnih politika i samih lokaliteta u podnožju planine Sainte-Victoire, najpoznatije po slikaru Paul Cezanne-u, koji je njene izuzetne pejzaže oslikao na preko 100 svojih slika.

Ovu činjenicu lokalna ekonomija je izuzetno dobro iskoristila, upućujući posjetioce na obilazak planine Putevima Paula Cezanna.

Na ovom putu, koji okružuju izuzetni pejzaži, prolazi se kroz selo Vauvenargues, gdje se nalazi dvorac obitelji Picasso, u kojem je živio i gdje je sahranjen još jedan slikarski velikan, Pablo Picasso.

U samom podnožju najvišeg vrha planine Sainte-Victoire, u istoimenoj kući, učesnici putovanja imali su priliku upoznati se sa upravljanjem prostorom za zaštitu od požara, koju je predstavio Patrice Berthelot.

Proglašenje Grand Sitea iskorišteno je i za promociju regije u smislu vinogradarstva. Cijela Provansa svjetski je prepoznata kao domovina

vrhunskih vina, a područje Sainte Victoire po sortama Rose. Pod zaštitnim znakom Cote de Provence - Sainte Victoire, prodaja vina iz ove regije porasla je za čak deset posto!

Probati ovo vino i čuti kako se može kvalitetno upravljati lokalnom ekonomijom i promišljati održivi razvoj, implementatori projekta „Baština - pokretač razvoja“ imali su priliku u selu Puylobier, gdje ih je na ručku dočekaio gradonačelnik, Frederic Guinieri. Služeći svoje goste delikatesama koje su pripremili zaposlenici lokalne uprave, predstavio je izuzetan primjer upravljanja, koji, po njegovim riječima, nije zasnovan na bilo kakvim ideologijama, već isključivo na zdravom razumu. Inače, francuski sistem od lokalnog, preko departmanskog i regionalnog, do nacionalnog nivoa, omogućava da se sa svih ovih instanci povuku sredstva za kvalitetne inicijative u cilju poboljšanja kvaliteta života na konkretnom prostoru, što ovaj inženjer po struci, koji već 18 godina volonterski obavlja funkciju gradonačelnika, odlično uspijeva da iskoristi. Tome u prilog najbolje govori činjenica da se broj stanovnika sela godišnje povećava za 18 posto!

Posljednji dan putovanja bio je rezerviran za posjetu gradiću Forcalquier, koji je smješten u okviru parka Luberon. Gradićem dominira citadela, smještena na visokoj stijeni, oko koje je i započelo formiranje grada. Kroz povijest grada i način

upravljanja baštinom, vodič je bio Patrick Cohen, zadužen za pejzaž, urbanizam, arhitekturu i baštinu u parku Luberon.

Kao dobar primjer kako u ovom području tretiraju graditeljsku baštinu, poslužio je slučaj kada je općina odlučila da ne prihvati projekat neophodnog statičkog ojačanja utvrđenja armiranim betonom, već su se, izvan zakonom propisane procedure, a po savjetu eksperata iz parka Luberon, odlučili za primjenu tradicionalnih tehnika, prije svega suhozida.

Na ovom području postoji razvijena mreža zanatlija, privatnih poduzeća i organizacija, koji čuvaju i primjenjuju tehniku suhozida. Područje je poznato i po velikom broju sačuvanih tradicionalnih kuća u suhozidu, koje su sa manjim varijacijama, prisutne i na ostatku Mediterana.

Odličan primjer kako prirodnoj i kulturnoj baštini dati razvojne mogućnosti, koristeći, a ne narušavajući njihovu vrijednost, pronađen je i u selu Limans, koje je dobitnik francuske nagrade „Eco Quartier 2011“ za ekološku poljoprivrednu kooperativu, koju dodjeljuje Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i energije.

Iskustva sela u smislu prostornog planiranja, razvoja poljoprivrede i uopće života na selu, čuvajući njegove prirodne ljepote, predstavili su gradonačelnik Joel Corbon i arhitekt Charles Boveu.

Usljedi je posjeta selu Volx, gdje se nalazi ekomuzej „Olivier“, u kojem je predstavljeno maslinarstvo na Mediteranu, od antičkih vremena do danas, kao i izložba tipičnog mediteranskog bilja.

Sudionici projekta, koji su imali priliku obići Provansu, suglasni su da je to bilo dragocjeno iskustvo. Suglasni su i u vjeri da se saznanja i iskustva koja su donijeli iz Provanse mogu implementirati i u praksama Hrvatske i Crne Gore.

Značaj za sam projekt „Baština - pokretač razvoja“ bit će vidljiv u svim njegovim segmentima, od analize zakonodavstva dviju država i preporuka koje će proizaći iz projekta, preko modela za participaciju šire javnosti u očuvanju i valorizaciji prirodnog i kulturnog nasljeđa, pa do razvijanja modela za ekonomsku valorizaciju ostavštine i njenog korištenja u svrhu održivog razvoja dviju država.

Antonela Stjepčević, PR projekta